

Sygn. akt III UK 366/18

POSTANOWIENIE

Dnia 18 lipca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Beata Gudowska

w sprawie z odwołania A. T. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B.

o prawo do renty socjalnej,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 18 lipca 2019 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 18 kwietnia 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. przyznaje radcy prawnej W. K. T., Kancelaria Radcy Prawnego w L. od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...) opłatę w kwocie 120 zł (sto dwadzieścia) powiększoną o kwotę podatku od towarów i usług.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 18 kwietnia 2018 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację A. T. K. od wyroku Sądu Okręgowego w L. z dnia 22 sierpnia 2017 r., oddalającego jej odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w B. z dnia 4 października 2016 r. w przedmiocie odmowy ustalenia prawa do renty socjalnej. Na podstawie opinii biegłych lekarzy z zakresu reumatologii, pulmonologii, diabetologii, ginekologii i urologii, wydanych na podstawie badania przedmiotowego oraz dokumentacji medycznej, Sąd pierwszej instancji stwierdził, że ubezpieczona nie jest całkowicie niezdolna do pracy (art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r.

o rencie socjalnej, jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 982 ze zm. oraz art. 12 w związku z art. 13 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm.). Sąd drugiej instancji uznał dowód z tych opinii za właściwą podstawę ustaleń faktycznych, zwłaszcza że skarżąca nie wykazała, że ich ocena przez Sąd pierwszej instancji została dokonana z przekroczeniem granic swobodnej oceny.

Skarga kasacyjna ubezpieczonej została oparta na zarzucie nieważności postępowania przed Sądem pierwszej instancji (art. 379 pkt 5 k.p.c. w związku z art. 117 § 5 i 385 k.p.c.) z powodu pozbawienia jej możliwości obrony swoich praw wskutek odmowy ustanowienia pełnomocnika z urzędu i nieuwzględnienie tego przez Sąd drugiej instancji (art. 386 § 2 w związku z art. 378 i 382 k.p.c.) oraz obrazy przepisów postępowania, tj. art. 278 w związku z 232 i 391 § 1 k.p.c. przez zaniechanie przeprowadzenia postępowania dowodowego w kierunku zmierzającym do wyjaśnienia czy jest całkowicie niezdolna do pracy i „wybiórcze powołanie biegłych lekarzy sądowych według własnego uznania” oraz niedokonanie dogłębnej analizy występujących u niej schorzeń w kontekście spełnienia warunków do renty socjalnej (art. 117 § 5, 232, 233 w związku z 391 § 1 k.p.c.). Ubezpieczona oparła skargę także na podstawie naruszenia prawa materialnego – art. 4 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej „przez niewłaściwe zastosowanie, arbitralne i nieoparte dowodowo przyjęcie, że nie występują u niej choroby powodujące całkowitą niezdolność do pracy”.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca uzasadniła przez określenie jej jako oczywiście uzasadnionej „przede wszystkim z powodu nieważności postępowania na podstawie art. 379 § 5 k.p.c.” oraz nieprzeprowadzenie przez Sąd drugiej instancji dowodu z opinii biegłych z zakresu psychologii i psychiatrii, neurologii oraz nieuwzględnienie dowodów z leczenia kardiologicznego i ortopedycznego i konieczności leczenia w poradniach endokrynologicznej, kardiologicznej i hepatologicznej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Skarżąca, opierając skargę na podstawie nieważności postępowania przed Sądem pierwszej instancji ani w uzasadnieniu podstaw, ani we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania nie wskazała na mające taki skutek konkretne uchybienie procesowe. Stawiane „na wyrost” zarzuty naruszenia zasady prawa do obrony i równości stron przez odmowę przeprowadzenia dowodów nie pozostają w adekwatnym związku z przesłankami nieważności postępowania wynikającymi z przyczyny określonej w art. 379 pkt 5 k.p.c.

Odmowa ustanowienia dla ubezpieczonej pełnomocnika "z urzędu" w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji nie usprawiedliwia zarzutu nieważności postępowania wskutek pozbawienia strony możliwości obrony swych praw (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2004 r., IV CK 218/03, niepublikowane; oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 października 2003 r., II CK 161/03, niepublikowane). W związku z postawionym zarzutem trzeba przypomnieć, że w utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego nieważność postępowania wskutek pozbawienia strony możliwości obrony swych praw zachodzi wówczas, gdy strona, wbrew swej woli, została faktycznie pozbawiona możliwości działania. Ten przejaw nieważności występuje wówczas, gdy na skutek wadliwości procesowych sądu lub strony przeciwnej strona nie mogła brać i rzeczywiście nie brała udziału w postępowaniu lub jego istotnej części, a skutki tych wadliwości nie mogły być usunięte na następnych rozprawach przed wydaniem wyroku w danej instancji. Ocena, czy doszło do pozbawienia strony możliwości obrony swych praw, dokonywana jest przy tym na podstawie konkretnych okoliczności sprawy (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 1974 r., II CR 155/74, OSPiKA 1975 nr 3, poz. 66; z dnia 10 lipca 1974 r., II CR 331/74, OSN 1975 nr 5, poz. 84; z dnia 10 maja 2000 r., III CKN 416/98, OSNC 2000 nr 12, poz. 220; z dnia 10 stycznia 2001 r., I CKN 999/98, niepublikowane; z dnia 18 października 2001 r., IV CKN 478/00, niepublikowane; z dnia 13 czerwca 2002 r., V KN 1057/00,

niepublikowane; z dnia 27 lutego 2002 r., III CKN 875/99, OSNC 2003, nr 2, poz. 25, lub postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2002 r., III CKN 461/99, niepublikowane).

W sprawie objętej skargą nie może być mowy o pozbawieniu skarżącej możliwości działania w sprawie, ponieważ uczestniczyła aktywnie w postępowaniu sądowym i zgłaszała wnioski dowodowe. Sposób prowadzenia przez nią sprawy wyklucza przyjęcie, że była pozbawiona możliwości obrony swych praw lub choćby przejawiała nieporadność.

W rozpoznawanej sprawie Sady oceniły zebrany materiał dowodowy jako niewystarczający do dokonania ustaleń zgodnych z twierdzeniami skarżącej, a tą oceną Sąd Najwyższy jest związany (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Skoro ta ocena leżała u podstaw odmowy prawa do renty socjalnej, to przyjęta przez skarżącą argumentacja nie prowadzi do uznania skargi kasacyjnej za oczywiście uzasadnioną.

W konsekwencji, nie stwierdzając nieważności postępowania ani innych przyczyn kasacyjnych określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), postanawiając o przyznaniu pełnomocnikowi skarżącej opłaty od Skarbu Państwa na podstawie § 16 ust. 4 pkt 2 w związku z § 15 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 68).